

Forslag til forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker

Høringsnotat 15. oktober. Høringsfrist 25. november 2020.

Innhold

1 Innledning.....	2
2 Bakgrunn.....	3
2.1 Forvaltning av kirkebyggene	3
2.2 Rundskriv T-3/2000 og Prop. 130 L (2018-2019)	4
3 Forskriftsforslaget.....	5
3.1 Innledning	5
3.2 Forskriften § 1 Virkeområde	6
3.3 Forskriften § 2 Listeføring av kirker	7
3.4 Forskriften § 3 Kirkelig godkjenningsorgan.....	8
3.5 Forskriften § 4 Saksbehandling.....	8
3.6 Forskriften § 5 Ikrafttredelse	9
4 Økonomiske og administrative konsekvenser	9
Vedlegg: Forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker (kirkebyggforskriften)	11
§ 1. Virkeområde	11
§ 2. Listeføring av kirker	11
§ 3. Kirkelig godkjenningsorgan.....	11
§ 4. Saksbehandling.....	11
§ 5. Ikrafttredelse.....	12

1 Innledning

I dette høringsnotatet foreslår Barne- og familiedepartementet ny forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker. Forskriften er hjemlet i lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven).

Høringsnotatet må leses på bakgrunn av gjeldende rundskriv T-3/2000 *Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø* sammenholdt med omtalen i Prop. 130 L (2018–2019) *Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven)* og Innst. 208 L (2019–2020) *Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven)*.

Høringsnotatet redegjør for forslag til forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker, foreslått i medhold av ny trossamfunnslov § 15 siste ledd. Forskriften tar i hovedsak sikte på å videreføre dagens forvaltningspraksis for de kulturhistorisk verdifulle kirkene, slik denne framgår av gjeldende rundskriv T-3/2000 utgitt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet. Gjeldende rundskriv T-3/2000 vil erstattes av nytt rundskriv i samsvar med nytt regelverk.

Ny trossamfunnslov (Lov 24. april 2020 nr. 31) trer i kraft 1. januar 2021 og erstatter kirkeloven og tidligere lovverk om tros- og livssynssamfunn. Kirkeloven hadde blant annet bestemmelser om forvaltning av kirkene, begrensninger i byggetillatelse nærmere kirke enn 60-meter i spredtbygde områder og regler for oppføring, ombygging og utvidelse m.m. av kirker. Bestemmelsene om Den norske kirke i den nye trossamfunnsloven er begrenset til å gi nødvendige rammer slik at Den norske kirke som trossamfunn kan beslutte egen forvaltning og organisering. Som følge av dette er det i § 15 gitt bestemmelser som slår fast at kirkebygget er i soknets eie og at Kirkemøtet kan gi regler om bl.a. forvaltningen av kirkebygg og om inventar og utstyr. I tillegg er Kongen gitt myndighet til å gi særskilte regler om forvaltningen av kulturhistorisk verdifulle kirker, såkalte listeførte kirker. Forvaltningen av fredete kirker reguleres av kulturminneloven og forskrift av 15. februar 2019 nr. 127 om fastsetting av myndighet mv etter kulturminneloven, i tillegg til at det gis utfyllende regler og veiledning i nytt rundskriv.

Departementet foreslår i dette høringsnotatet at det for listeførte kirker fastsettes saksbehandlingsregler for avhending, riving eller tiltak ut over ordinært vedlikehold. Saksbehandlingsreglene skal primært gi Riksantikvaren som kulturmiljømyndighet rett til å uttale seg før det igangsettes tiltak på de listeførte kirkene. Departementet foreslår at forskriften gir Den norske kirkes kirkemøte, jf. trossamfunnsloven § 12, kompetanse til å opprette et eller flere organ som blir ansvarlig for å saksbehandle og godkjenne tiltak.

Det eller de organ(er) som kirken utpeker skal ivareta kirkens interesser i saker som gjelder kirkebyggene, og sørge for god dialog med kulturminnemyndighetene.

2 Bakgrunn

2.1 Forvaltning av kirkebyggene

Kirkebygget og dets utsmykning er av stor betydning som ramme for det kristne tros livet og de kirkelige handlingene. Kirkene er også en viktig møteplass, som forsamlingssted og kulturhus, og som et sted å søke trøst eller felleskap etter store ulykker og andre kriser som berører mange. Samtidig er kirkene, med inventar og omgivelser, kulturminner som synliggjør viktige sider ved norsk historie gjennom nærmere tusen år. I forvaltningen av de kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene er det viktig å sikre en god balanse mellom bruk og vern av byggene.

Det fremgår av trossamfunnsloven § 15 at kirkebyggene er soknets eiendom med mindre noe annet følger av særskilt rettsgrunnlag. Slik særskilt rettsgrunnlag foreligger for enkelte av stavkirkene, som eies av Fortidsminneforeningen. I tillegg finnes det enkelte kirkebygg som er i statlig eller privat eie.

Vedlikehold av kirkene er eiers ansvar, men det er kommunene som har det økonomiske ansvaret for vedlikeholdet, jf. trossamfunnsloven § 14 annet ledd. Vedlikeholdsetterslepet på mange kirkebygg er imidlertid stort. Staten har derfor de siste årene tatt en større del av ansvaret for å sikre de kirkene som har størst kulturhistorisk verdi gjennom å opprette tilskuddsordninger for istandsetting, brannsikring og klimasikring av kirkene.

Tilskuddsordningene finansieres av Barne- og familiedepartementet og forvaltes av Riksantikvaren. Som følge av at Stortinget i april 2020 sluttet seg til regjeringens forslag om at verdiene i Opplysningsvesenets fond skal deles mellom staten og Den norske kirke, vil det også komme et program for istandsetting og sikring av de kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene.

Av de 1630 kirkebyggene som tilhører Den norske kirke, er nærmere 1000 fredet eller utpekt som kulturhistorisk verdifulle. Forvaltningen av disse kirkene følger av ulike lover og saksbehandlingsregler, og er delt inn i tre kategorier:

1. Fredete kirker som forvaltes etter kulturminneloven, med utfyllende regler og veiledning i rundskriv T-3/2000.
2. Kirker som er ført på Riksantikvarens liste over kirker med nasjonal kulturminneverdi og som i dag forvaltes etter rundskriv T-3/2000.
3. Kirker som verken er fredete eller listeførte og som har fulgt egne saksbehandlingsregler etter kirkeloven.

De fredete kirkene utgjør 220 kirker til sammen. Alle kirker bygget før 1650, og alle samiske kirker fra år 1917 eller eldre, er automatisk fredet. I tillegg kan Riksantikvaren frede yngre kirker ved enkeltvedtak, jf. kulturminneloven § 15.

I saker som berører fredete kirker, er det Riksantikvaren som er forvaltningsmyndighet etter kulturminneloven, jf. forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven (ansvarsforskriften) § 2 (7). Dersom det for eksempel er planer om å sette i gang tiltak som går ut over vanlig vedlikehold på slik kirke, gjelder saksbehandlingsregler i kulturminneloven

med tilhørende ansvarsforskrift. Riksantikvaren må godkjenne tiltaket i form av å gi dispensasjon etter kulturminneloven § 8 eller § 15a.

På Riksantikvarens liste over kirker med nasjonal kulturminneverdi, finnes det i dag 299 kirker som er bygget i perioden 1650 – 1850, og 451 kirker av nyere dato. Felles for disse er at de har en særlig verneverdi på grunn av spesielle arkitektoniske eller kulturhistoriske forhold knyttet til sin tidsperiode eller til bygningen og omgivelsene. Det kan i noen tilfeller også være som følge av at inventaret har en særlig antikvarisk interesse. Disse kirkene betegnes som *listeførte*, og har blitt forvaltet etter føringene gitt i rundskriv T-3/2000.

For kirker som verken er fredet eller listeført, er det kirkelige myndigheter som sammen med eierne må ivareta eventuelle antikvariske hensyn. For disse gir Kirkemøtet regler om forvaltning, jf. trossamfunnsloven § 15 første ledd.

I tillegg vil flere av tiltakene på de ulike kategoriene av kirker kunne være søknadspliktige etter plan- og bygningsloven som gir kommunene anledning til å bevare og sikre kulturminner, og sette rammer for bygge- og anleggstiltak og for arealdisponering.

2.2 Rundskriv T-3/2000 og Prop. 130 L (2018-2019) (trossamfunnsloven)

T-3/2000 *Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø* ble utgitt med bakgrunn i kirkeloven, gravferdsloven og kulturminneloven av det daværende Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet. I rundskrivet, som oppheves med virkning fra 1. januar 2021, er det gitt regler og veiledning for hvordan kirkens kulturminner skal forvaltes.

Rundskrivet omfatter kirker tilknyttet Den norske kirke, kirkegårder og gravminner, kirkens omgivelser og forholdet til plan- og bygningsloven. For øvrige kirker har det blitt anbefalt at rundskrivet følges som en veileder.

Rundskrivet har gitt regler både om listeførte og fredete kirker. For tiltak på fredete kirker gjelder egne saksbehandlingsregler i tråd med kulturminneloven og forskrift til denne. Saker som berører fredete kirker, kirkeruiner mv., har blitt behandlet både etter kulturminneloven og kirkeloven. Regelen har vært at disse tidligst mulig skal fremmes overfor vedkommende kulturmiljømyndighet og for vedkommende kirkelige organ som treffer avgjørelse i medhold av kirkeloven. Formålet har vært å legge til rette for god kommunikasjon mellom kirkelige myndigheter og kulturmiljømyndighetene om de ulike hensyn som skulle ivaretas, og å tilstrebe enighet mellom sektorene. Tiltak har først kunnet bli satt i verk når både kulturminnemyndighetene og kirkelige myndigheter har gitt sin tillatelse.

Når det gjelder listeførte kirker, har formålet med rundskrivet vært at disse også skulle behandles etter samme system som for de fredete kirkene når det gjelder kulturminnehensyn. Søknad om tiltak på de listeførte kirkene har blitt behandlet av biskopen, som har videresendt saken til Riksantikvaren til uttalelse. Klager på vedtak fattet av biskopen har blitt behandlet av departementet med ansvar for kirkeloven.

Med ny trossamfunnslov erstattes reglene om kirkebyggene i kirkeloven med internkirkelige regler (ny kirkeordning). Det er opp til Den norske kirke v/Kirkemøtet hvordan

saksbehandlingsreglene for kirkebygg som ikke er listeført eller fredet skal være. For de fredete kirkene gjelder kulturminneloven.

For å kunne fastsette ordninger og saksbehandlingsregler som fortsatt sikrer en kulturminnefaglig behandling av kirkebyggsaker også etter at kirkeloven oppheves, ble det foreslått en hjemmel i ny trossamfunnslov § 15 andre ledd som gir Kongen myndighet til å fastsette særskilte saksbehandlingsregler for kulturhistorisk verdifulle kirker, dvs. listeførte kirker. Bestemmelsen skal legge til rette for at staten fortsatt kan gi bindende saksbehandlingsregler ved tiltak som gjelder ombygging, utvidelse, riving, og ved avhending av kulturhistorisk verdifulle kirker.

Hjemmelen i trossamfunnsloven lyder «*Kongen kan gi forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker*» og er i Prop. 130 L (2018-2019) omtalt slik: «*Barne- og familiedepartementet vil i samarbeid med Klima- og miljøverndepartementet, Riksantikvaren og kirkelige instanser gjennomgå dagens regelverk på området, slik at et ajourført regelverk kan tre i kraft samtidig med den nye trossamfunnsloven. Et slikt regelverk må blant annet samordnes med regler om forvaltning av kirkebygg som Kirkemøtet vedtar, jf. lovforslaget § 15.*»

Prop. 130 L (2018-2019) kapittel 20.5.6.2 gjør rede for Klima- og miljødepartementets arbeid med desentralisering av kulturmiljøforvaltningen og beslutningen om å holde oppgaver knyttet til forvaltningen av fredete og verneverdige (listeførte) kirker utenom denne. Riksantikvaren beholder derfor inntil videre myndigheten for forvaltningen av de fredete kirkene og en rådgiverrolle i forvaltningen av de listeførte kirkene.

Fredete kirker er av nasjonal verdi, men forskriftsforslaget her omfatter ikke disse. De fredete kirkene forvaltes som nevnt av Riksantikvaren som kulturmiljømyndighet i medhold av forskrift til kulturminneloven av 15. februar 2019 nr. 127 § 2 (7). Det vil imidlertid bli gitt utfyllende regler og veiledning i nytt rundskriv som skal erstatte T-3/2000.

Reglene og veiledningen i rundskrivet vil så langt det er nødvendig og praktisk mulig videreføre gjeldende forvaltningspraksis. Dette omfatter blant annet kirkelige myndigheters rett til å uttale seg før Riksantikvaren fatter vedtak knyttet til fredete kirker, og at kirkelige og kulturmiljømyndigheter bestreber seg på å komme til enighet før et tiltak settes i verk. Kirkelige interesser anses på denne måten tilstrekkelig ivaretatt i forvaltningen av de fredete kirkene.

Når det gjelder bestemmelsen i den tidligere kirkeloven om at: "I spredtbygd område er bebyggelse ikke tillatt nærmere kirke enn 60 meter uten tillatelse av departementet", konkluderte departementet i Prop. 130 L (2018-2019) med at det ikke var aktuelt å videreføre et tilsvarende forbud i trossamfunnsloven. Hensynet som regelen skal ivareta, bør i stedet vurderes innenfor plan- og bygningslovgivningen og det ordinære, lokale planarbeidet.

3 Forskriftsforslaget

3.1 Innledning

Formålet med forskriften er i hovedsak å videreføre gjeldende saksbehandlingsregler for de kirkene som har vernestatus "listeført" av Riksantikvaren. Disse kirkene er ikke fredet etter kulturminneloven, men får et særlig vern gjennom denne forskriften.

Nedenfor følger en gjennomgang av departementets forslag til forskriftsbestemmelser, med merknader til de enkelte bestemmelsene.

3.2 Forskriften § 1 Virkeområde

Forskriften § 1 angir forskriftens virkeområde, både hvilke kirker som er omfattet av saksbehandlingsreglene, og hvilke tiltak som er undergitt disse særlige saksbehandlingsreglene.

Første ledd angir at kirkene må være *tilknyttet* Den norske kirke for at reglene om forvaltning av kirkene skal komme til anvendelse. Kirker tilknyttet Den norske kirke omfatter alle bygg som i dag har status som kirke etter trossamfunnslovens § 15, dvs. soknekirke eller kapell som tidligere er godkjent av Kongen eller departementet, eller som er kirke fra gammelt av. I tillegg kommer kirker som blir godkjent av kompetent kirkelig myndighet i medhold av ny trossamfunnslov.

For kirker som *ikke* er tilknyttet Den norske kirke, fordi de er i privat eller statlig eie, anbefales det at forvaltningsreglene her følges som en veileder.

Annet ledd presiserer hva som menes med forvaltning. Aktuelle tiltak er avhending (salg/eierskifte), riving eller endringer på kirkebygget. Det avgrenses imidlertid mot det som må anses som ordinært vedlikehold. Her gjelder regler fastsatt av Kirkemøtet i medhold av trossamfunnsloven § 15 første ledd.

Det er fellesorganet for soknet som forvalter kirkebyggene og har ansvar både for det ordinære vedlikeholdet og større tiltak/endringer. Hva som menes med ordinært vedlikehold må vurderes konkret og Riksantikvaren bør kontaktes dersom det er tvil om tiltaket vil berøre antikvariske interesser, se forskriften § 4 annet ledd. Mindre reparasjoner og alminnelig vedlikehold av kirkebygget som ikke griper inn i elementer av antikvarisk verdi, kan utføres uten at Riksantikvaren konsulteres. Kirkebygggrunnskrivet vil gi mer detaljert veiledning om grensedragningene.

I *tredje ledd* avgrenses begrepet "kulturhistorisk verdifulle kirker" i trossamfunnsloven § 15 til å gjelde såkalte listeførte kirker.

Videre angis hvilke kirker som er listeført. Dette gjelder alle kirker bygget i perioden 1650 til 1850, samt et utvalg yngre kirker. Per oktober 2020 er det 750 listeførte kirker og 220 fredete kirker. Fredete kirker behandles i medhold av forskrift til kulturminneloven og omfattes følgelig ikke av forskriften og saksbehandlingsreglene her.

Fjerde ledd er inntatt av pedagogiske hensyn og presiserer det som gjelder i medhold av trossamfunnsloven § 15 første ledd om at Kirkemøtet i utgangspunktet fastsetter regler for forvaltningen av kirkebyggene. Kirkemøtets forvaltningskompetanse er begrenset til ordinært vedlikehold når det gjelder kirker som er fredet i medhold av kulturminneloven eller listeført i medhold av trossamfunnsloven § 15 annet ledd. Kirker som verken er fredet eller listeført, forvaltes kun etter reglene fastsatt av Kirkemøtet.

Per oktober 2020 er det 676 kirker (ifølge databasen kirkesok.no) som ikke har noe formelt vern. Slike kirker kan likevel være viktige kulturminner, både lokalt og regionalt, og det er kirkelige myndigheter sammen med eierne som må se til at eventuelle antikvariske hensyn ivaretas. Plan- og bygningsloven gir kommunene anledning til å bevare/sikre disse gjennom regulering til *hensynssone bevaring* og sette rammer for bygge- og anleggstiltak og for arealdisponering. Dette er mer detaljert omtalt i kirkebygggrundskrivet.

3.3 Forskriften § 2 Listeføring av kirker

Første ledd slår fast at kulturhistoriske verdifulle kirker som ikke er fredet kan føres på listen. Bestemmelsen forskriftsfester en etablert praksis. Riksantikvaren har utarbeidet en liste over kirker fra tiden etter 1649 som er kulturhistorisk verdifulle. Listen omfatter alle kirker fra perioden 1650 til 1850 (299) samt et utvalg nyere kirker (451). Disse kirkene har i henhold til rundskriv T-3/2000 blitt forvaltet slik at Riksantikvaren alltid skal få saken forelagt før vedtak om avhending eller tiltak ut over ordinært vedlikehold fattes, og at det skal tilstrebes enighet mellom kirkelige og antikvariske myndigheter. Denne praksisen videreføres.

Annet ledd fastslår at både Riksantikvaren og kirkelige organer kan foreslå endringer i listen. Til nå har det vært Riksantikvaren som har vurdert hvilke kirker som skal føres på listen. Nytt i dette forskriftsforslaget er at også kirkelige organer kan fremme forslag basert på sin lokalkunnskap om kirkene. Forslagene sendes til Riksantikvaren. Det er ikke presisert hvilke kirkelige organer som kan fremme forslag, og det må være opp til internkirkelige regler om det er ønskelig å legge denne kompetansen til ett organ, for eksempel til kirkelige godkjenningsorgan, jf. forskriften § 3.

Riksantikvaren holder listen over kirkene oppdatert på sin nettside. Bestemmelsen viser også til at listen skal holdes oppdatert i kulturminnedatabasen Askeladden som er Riksantikvarens offisielle database over kulturminner og kulturmiljøer i Norge. Databasen brukes av saksbehandlere i forvaltningen i behandling av tiltak på den fredete bebyggelsen, samt øvrig plan- og byggesaksbehandling. Det er derfor viktig at listen over kulturhistorisk verdifulle kirker også legges inn og holdes oppdatert i denne kulturminnedatabasen i tillegg til at listen er tilgjengelig for allmennheten på Riksantikvarens nettside. Ved å legge inn kirkene i denne databasen, vil kirkene også bli lokalisert på kart. Data som er registrert i Askeladden er også tilgjengelig for andre systemer (dataflyt).

Tredje ledd skal sikre at aktuelle instanser blir informert før Riksantikvaren treffer sin beslutning. Det er en rett til informasjon om beslutningen og ikke en innsigelsesrett. Aktuelle instanser er berørte eiere, kommuner og kirkelige organer.

Fjerde ledd slår fast at det er Riksantikvaren som beslutter om en kirke skal legges til eller tas ut av listen. Det betyr at et avslag på forslag fra kirkelige organer vil være endelig.

3.4 Forskriften § 3 Kirkelig godkjenningsorgan

Bestemmelsen slår fast at det fastsettes ett eller flere organ som skal behandle søknader om avhending eller tiltak ut over ordinært vedlikehold av de listeførte kirkene, i forskriften omtalt som godkjenningsorganet. Det vil være Den norske kirkes kirkemøte, jf. trossamfunnsloven § 12, som formelt oppnevner ett eller flere slike organ. Bestemmelsen er utformet slik at den kan romme endringer dersom kirken i ny kirkeordning vil samle og samordne kulturminnefaglig kompetanse i ett organ.

Godkjenningsorganet blir dermed forvaltningsmyndighet for avhending eller tiltak utover ordinært vedlikehold på de listeførte kirkene, men spørsmål om slike tiltak skal alltid forelegges Riksantikvaren før godkjenningsorganet fattet sitt vedtak, se forskriften § 4.

3.5 Forskriften § 4 Saksbehandling

Saksbehandlingsreglene skal sørge for at Riksantikvaren som kulturminnemyndighet får anledning til å uttale seg om tiltak på de listeførte kirkene. Formålet er å sikre en fortsatt kulturminnefaglig behandling av saker som gjelder avhending eller tiltak utover ordinært vedlikehold av de disse kirkene. I tillegg er det et mål med reglene å sikre god dialog mellom kirkelige instanser og kulturminnemyndigheten for å ivareta både kirkelige hensyn og antikvariske hensyn. Hensynet til vern og hensynet til bruk vil ikke alltid være sammenfallende. Som for de fredete kirkene, bør det tilstrebes enighet mellom antikvariske og kirkelige myndigheter. Målet er å sikre bevaring av de listeførte kirkene som verdifulle kulturminner i landet, samtidig som de skal være tilfredsstillende bygg for kirkelig bruk.

For ordens skyld presiseres det at departementet legger til grunn at forvaltningslovens regler ikke kommer til anvendelse når kirkens godkjenningsorgan saksbehandler søknader om tiltak etter forskriften her.

Det presiseres også at forskriften her ikke er til hinder for at kulturminneforvaltningen i medhold av kulturminneloven kan fatte vedtak om midlertidig fredning dersom godkjenningsorganets avgjørelse vurderes å ikke i tilstrekkelig grad ivareta de kulturhistoriske hensynene i en enkeltsak.

Første ledd fastslår at søknad om avhending eller endringer eller om å sette i gang tiltak som går ut over vanlig vedlikehold i en listeført kirke, skal sendes til det organ kirken fastsetter, jf. forskriften § 3. Se omtale av neste ledd for vurdering av hva som er "ordinært vedlikehold".

Søknad skal også gjelde tiltak som berører fast inventar som inngår i en kulturhistorisk sammenheng med kirkebygget, som altertavle, prekestol, døpefont, kirkebenker, orgel, kirkeklokker, kunstnerisk utsmykning mv. Dette er elementer i kirken som hører til dens funksjon som kirke. Når det gjelder mindre gjenstander som kirkesølv, messehagler, alterduker og andre kirketekstiler, blir disse flyttet på gjennom kirkeåret og defineres som løst inventar. Disse er ikke gjenstand for søknadsplikt slik fast inventar er. Disse gjenstandenes egenskaper som løst inventar, gjør at de ikke naturlig hører inn under Riksantikvarens ansvarsområde i dag.

Annet ledd skal sørge for at grensene mellom ordinært vedlikehold og søknadspliktige tiltak ikke baseres på soknets eller fellesorganet for soknets skjønn alene. Er det tvil om tiltaket omfattes av første ledd, skal Riksantikvaren konsulteres.

Normalt vil male-, kalkings- og murpussarbeider anses som ordinært vedlikehold som kan utføres uten å konsultere Riksantikvaren, men det vil kunne være avgjørende at det benyttes tradisjonelle materialer og teknikker for å forhindre alvorlig skade på kirken. Ved usikkerhet bør derfor Riksantikvaren konsulteres. Nærmere veiledning fremgår dessuten av nytt kirkerundskriv.

Det samme gjelder en begynnende skade på en kirke, et inventar eller på kirkekunst. Dialog med Riksantikvaren gir grunnlag for å kunne ta stilling til hvilke tiltak som bør settes i verk.

Tredje ledd er bestemmelsen som gir Riksantikvaren anledning til å påvirke tiltak som kirkens godkjenningsorgan fatter vedtak om vedrørende de listeførte kirkene. Saken skal forelegges for Riksantikvaren før godkjenningsorganet treffer sin beslutning. Det bør tilstrebes god dialog og enighet mellom kirkelige og antikvariske myndigheter.

Godkjenningsorganet velger selv når saken sendes til Riksantikvaren, men for å sikre en god prosess og dialog, anbefales det at saken oversendes Riksantikvaren så tidlig som mulig.

Foreleggelse for Riksantikvaren skal lede til en uttalelse basert på kulturminnehensyn. Uttalelsen vil være rådgivende og ikke rettslig bindende for godkjenningsorganet, men det bør være gode grunner for å fravike anbefalinger som har til hensikt å ivareta en listeført kirke som kulturminne.

Fjerde ledd gir den som har søkt om tiltak etter § 4 rett til fornyet vurdering ved avslag fra godkjenningsorganet. Det foreslås at avgjørelser fra godkjenningsorganet kan sendes til det organ Kirkemøtet utpeker.

3.6 Forskriften § 5 Ikrafttredelse

Forskriften bør tre i kraft når ny trossamfunnslov trer i kraft og det ikke lenger er hjemmel for gjeldende rundskriv T-3/2000 som regulerer forvaltningen av de listeførte kirkene i dag.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet legger til grunn at forslagene forskriftsfester gjeldende rett. De vil derfor ikke, verken hver for seg eller samlet, medføre vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser. Departementet vil likevel påpeke noen sider knyttet til økonomiske og administrative konsekvenser:

Det er lagt til Kirkemøtet å beslutte om internkirkelige regler for forvaltningen av kirker tilknyttet Den norske kirke. Forskriften slår fast at Kirkemøtet fastsetter ett eller flere organ for

godkjenning eller avhending av tiltak ut over ordinært vedlikehold. Det vil være opp til Kirkemøtet å beslutte om dette skal være biskopen og/eller Kirkerådet, eller om det skal opprettes et eget faglig organ for slike saker. Eventuelle kostnader knyttet til opprettelsen av et eget faglig organ tas innenfor gjeldende budsjetttrammer.

Vedlegg: Forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker (kirkebyggforskriften)

Fastsatt av Barne- og familiedepartementet xx.xx 2020 med hjemmel i lov av 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) § 15 siste ledd.

§ 1. Virkeområde

Forskriften gir regler om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker tilknyttet Den norske kirke, som ikke er fredet etter kulturminneloven.

Med forvaltning menes her avhending, riving eller tiltak ut over ordinært vedlikehold.

Med kulturhistorisk verdifulle kirker menes her kirker som er listeført av Riksantikvaren. Listeført er alle kirker bygget i perioden 1650 til 1850, samt et utvalg yngre kirker.

For forvaltning av kirker som ikke er fredet eller listeført, og for ordinært vedlikehold av alle kirkebygg, gjelder regler fastsatt av Kirkemøtet i medhold av trossamfunnsloven § 15.

§ 2. Listeføring av kirker

Kulturhistoriske verdifulle kirker som ikke er fredet kan føres på listen.

Riksantikvaren og kirkelige organer kan foreslå endringer i listen. Kirkelige organer sender sine forslag til Riksantikvaren.

Forslag om endringer i listen legges fram for berørte eiere, kommuner og kirkelige organer før Riksantikvaren treffer sin beslutning.

Riksantikvaren beslutter om en kirke skal legges til eller tas ut av listen. Listen holdes oppdatert på Riksantikvarens nettside og i kulturminnedatabasen Askeladden.

§ 3. Kirkelig godkjenningsorgan

Kirkemøtet fastsetter ett eller flere organ for godkjenning av avhending eller tiltak som nevnt i § 1 annet ledd.

§ 4. Saksbehandling

Søknad om avhending, riving eller tiltak ut over ordinært vedlikehold av listeførte kirker sendes til godkjenningsorganet kirken fastsetter, jf. § 3. Søknadspliktige er også tiltak som berører fast inventar som inngår i en kulturhistorisk sammenheng med kirkebygget, som altertavle, prekestol, døpefont, kirkebenker, orgel, kirkeklokker, kunstnerisk utsmykning mv.

Dersom organ for soknet er i tvil om tiltaket omfattes av første ledd, skal Riksantikvaren konsulteres.

Før godkjenningsorganet treffer sin beslutning, skal saken forelegges Riksantikvaren til uttalelse.

Godkjenningsorganets avgjørelse kan legges frem til ny vurdering og avgjørelse av det organ Kirkemøtet utpeker.

§ 5. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2021.